Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams – „ŪKININKĄ“
Vaikams – „VARPELĮ“

Nr. 9 (91) | Vilnius 1939 m. sausio 21 d. (šeštadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

VISI ESAME VIENO KRAUJO

Reikėtų po galais nors kartą įsikalti galvon, kad neturime nei didžiųjų, nei mažųjų bajorų ar plikbajorių, o tik kaimo žmones— ūkininkus - valstiečius. Visi beveik esame gimę varge, augome vargdami ir dabar daugelis vos šiaip taip suvedame galą su galu. Žodžiu, už kasdienės duonos kąsnį reikia sunkiai dirbti, negailint nei jėgų, nei sveikatos. Ir jei kas, tai lietuviai gal labiausiai pildo Dievo žodžius: „Prakaite valgysi duoną tavo“. Neturėdami nei didelių dvarų, nei fabrikų, nei pagaliau kitų pasakiškų turtų, visi dirbame, kas kaip galėdami ir ką mokėdami. Vadinasi, mūsų, lietuvių gyvenimo pamatas yra darbas ir nieks negali mums prikišti tinginiavimo; priešingai, visi pripažįsta, kad lietuvių tauta yra iš tikro darbšti, mėgsta darbą ir daugelis lietuvių imasi darbo net neklausdami, kiek už tai gaus. Taip darome visų pirma todėl, kad nemėgstame tinginiauti, kad iš mažų dienų esame įpratinti judėti, krutėti.

Nėra dviejų nuomonių, kad darbą mėgsta ne tik mūsų kaimas, kurio gyventojai sunkiai turi užkrutėti duoną, bet atsidėję dirba ir inteligentai, kurie visi esame gimę ne marmurais išklotuose rūmuose, bet šiaudinėse pastogėse, kuriose dar esant mažiems dūmai geroki prigraužė mums akis. Neretas iš mūsų esame gimę dūminėse pirkiose.

Ir todėl naujoji lietuvių inteligentija ne tik nenutraukia su kaimu santykių, bet deda visas pastangas, kad valstiečių gyvenimas būtų kaskart lengvesnis, šviesesnis. Tuo rūpinasi visa lietuvių inteligentija be išimties, ar ji priklauso vadinamiems „dešiniesiems“ ar „kairiesiems“. Pavyzdžiui, visi žinome, kad Lietuvoje socialinį valstiečių gyvenimą iš pagrindų pertvarkė... kun. Krupavičius, įvykdydamas žemės reformą. O juk kunigas Krupavičius daugelio akyse buvo „dešinysis“. Tačiau nenuėjo su dvarininkais, bet su valstiečiais, kadangi patsai yra kilęs iš valstiečių ir gerai žino, koks sunkus ir vargingas yra kaimo žmonių gyvenimas. Iš kitos vėl pusės žinome, kad kairiausieji iš kairiausiųjų — Sovietų Rusijos vadai ne tik nedavė bežemiams ir mažažemiams iš dvarų paimtos žemės, bet atėmė iš žmonių ir tą, kurią jie turėjo, ir atėmę sudarė naujus dvarus, įvesdami baudžiavą, kurią mūsų krašte atmena tik žilagalviai seneliai.

Štai du ryškūs ir neginčytini faktai, kurie aiškiai rodo, kaip Lietuvoje, o taip pat ir Latvijoje rūpinasi valstiečių gyvenimo pagerinimu vadinamieji „dešinieji“ ir ką padarė Rusijoje „kairiausieji“.

Nėra vietos plačiau aiškinti, kodėl Rusijoje tapo įvesta baudžiava, gal tik galima priminti, kad komunistų partijos priešakyje stovi žmonės, kurie su valstiečiais neturi nieko bendro ir netgi juos žemina, išnaudoja, prievarta atimdami paskutinę grūdų saują.

Tuo tarpu Baltijos valstybių priešakyje stovi valstiečių vaikai, kurie visomis išgalėmis ir rūpinasi kaimo gyvenimo pagerinimu.

Pritaikydami tuos du pavyzdžius mūsų — šio krašto lietuvių gyvenimui, turime pasakyti, kad čiabuviais valstiečiais rūpinasi ne tik vadinamieji „kairieji“, bet ir visų kitų įsitikinimų žmonės. Esame juk vieno kraujo, vienos tautos, vieno ir to paties luomo — valstiečių kilmės. Visi, kaip sakyta, gimėme ir augome paprastose, kartais dar dūminėse pirkiose. Todėl yra tik žmonių apgaudinėjimas, kai sakoma, kad Jonas rūpinasi valstiečiais, o Petras nesirūpina. Kodėl? Skirtumas tik tas, kad Jonas nevaikšto į bažnyčią, o Petras vaikšto. Štai kuo mes inteligentai vieni nuo kitų skiriamės. Ar šis skirtumas yra mažas, bereikšmis, ar didelis, reikšmingas — visaipos galima aiškinti. Bet tuo remiantis negalima sakyti, kad Jonui labai rūpi valstiečių reikalai, o Petrui visai nerūpi. Iš tikro, malonūs skaitytojai, yra kitaip.

Lietuviško kaimo žmonių-valstiečių reikalai visiems mums rūpi ir rūpės, nes mes esame tų pačių valstiečių vaikai ir visiems mums norėtųsi, kad šio krašto sunkus žmonių gyvenimas kuo greičiausiai palengvėtų, nušvistų. Tokio kilnaus ir gražaus tikslo siekdami, visi mes, be pažiūrų skirtumo, darome, ką sugebame, ir visi trokštame kuo šviesesnio rytojaus. Kartais, rodos, dangaus palenktum savo tėvams, broliams, pažįstamiems ir visiems tautiečiams, kad tik jų gyvenimas nebūtų toks tamsus ir vargingas.

Rūpinamės lietuvių valstiečių gyvenimo palengvinimu visi todėl, kad esame vieno kraujo, vienos tautos vaikai.

Min. Ribentropas Varšuvoje

Kaip žinia, šio mėn. 25 dieną laukiamas Varšuvoje Vokietijos užsienių reikalų ministras Ribentropas.

Ryšium su tuo jau dabar lenkų laikraščiai praneša, kaip ministras Ribentropas praleis laiką Varšuvoje. Tarp kitko yra numatyti keli iškilmingi priėmimai, audiencija pas Poną Prezidentą ir po to politiniai pasitarimai.

Pažymėtina, kad ministras Ribentropas viešės Varšuvoje kaip tik tą dieną (I-26 d.), kada sueis lygiai penkeri metai, kai Berlyne buvo pasirašyta Lenkijos - Vokietijos nepuolimo sutartis.

Ko reikalauja Lenkijos ukrainai

Svarstant Senate ministrų tarybos biudžetą, tuo klausimu išsitarė ukrainų atstovas Tvorydlo, kuris palietė svarbiausias ukrainų klausimo sritis. Agentūros „Pat“ pranešimu, senatorius Tvorydlo pareiškęs, kad ukrainai iš tikro norėtų gero sugyvenimo Lenkijoje ir pageidautų, kad įvairios kliūtys, dažnai netgi nereikšmingos, reikėtų šalinti. Iš eilės kalbėtojas išdėstė visą eilę reikalavimų. Tarp kitko ukrainai reikalauja dvarų parceliavimo, mokyklų, vietų ukrainams valstybės įstaigose ir pan. Be to, senatorius Tvorydlo pareiškė, kad prie ministrų tarybos turėtų būti įsteigtas ukrainų skyrius ir netgi ukrainų reikalų ministerija.

×

Po senatoriaus Tvorydlo kalbos išsitarė dar keli senatoriai, o paskui pasakė kalbą premjeras generolas Skladkovskis. Savo kalboje gen. Skladkovskis neminėjo ukrainų klausimo, tik palietė administracijos veikimą. Baigdamas dar pareiškė, kad dėl rinkimų įstatymo pakeitimo vyriausybė negalinti imtis jokių priemonių, nes tą klausimą išspręsti Ponas Prezidentas pavedė Seimui ir todėl tik Seimas galįs imtis iniciatyvos.

„Laisvės Pavilionas“ tarptautinėje parodoje

Kaip žinia, šiemet gegužės mėn. pradžioje Nev-Jorke bus atidaryta didelė tarptautinė paroda, kurioje dalyvaus beveik visos pasaulio valstybės. Atsisakė dalyvauti tik kelios, kurių tarpe ir Vokietija.

Dabar Amerikos spauda praneša, kad toje parodoje nutarė dalyvauti Vokietijos politiniai emigrantai, kurie jau pradėjo statyti atskirą pavilioną, kurį pavadino „Laisvės Pavilionu“. Jame bus vaizduojamas Vokietijos gyvenimas iki 1933 metų.

Podraug pranešama kitą įdomią žinią iš Havanos. Kai ten atplaukė kelioms dienoms kariškas vokiečių laivas „Schlesien“, tai daugumas gyventojų ant rankovių užsidėjo juodas gedulo juostas ir kelios organizacijos spaudoje pranešė, kad tuo būdu norima pagerbti nužudyta Vokietijoje kultūra.

×

Lenkijos prekybos derybos su Sovietų Rusija

Šiomis dienomis iš Varšuvos išvyko Maskvon delegacija vesti derybas prekybos reikalu. Derybos, tikimasi, užtrūksiančios apie dvi savaites. Pati sutartis būsianti pasirašyta Varšuvoje.

Prasidėjo lietuvių estų byla Hagoje

Sausio 19 dieną Tarptautiname Tribunole Hagoje prasidėjo lietuvių estų byla, kurią Estija yra iškėlusi Lietuvai dėl siaurojo Panevėžio—Saldutiškio geležinkelio, prieš Didįjį karą buvusio vienos estų bendrovės nuosavybe. Estai dabar reikalauja, kad Lietuva jiems už tą geležinkelį sumokėtų 14 milijonų litų. Lietuva nesutinka. Ji aiškinasi paėmusi tą geležinkelį po Didžiojo karo iš vokiečių okupacinės valdžios kaip valdinį turtą be jokių sąlygų. Taip pat ir pagal Lietuvos—Sovietų Rusijos taikos sutartį Lietuva perėmusi visą buvusį jos žemėse turtą be jokio atlyginimo. Tačiau estai į šį reikalą savaip žiūri ir tikisi bylą laimėti.

Hagos Tribunolo teisėjų tarpe iš Lietuvos pusės dalyvauja Vytauto Didžiojo Universiteto rektorius prof. M. Romeris. Lietuvos gynėjus sudaro prof. Mandelštamas, prof. Petkevičius, prof. A. Tomašaitis, doc. dr. Krivickas ir patarėjas Montvila.

Ši byla galės užtrukti apie porą savaičių.

Olandija taip pat kalba apie ginklavimąsi

Olandijos karo ministras Dijk paskelbė straipsnį, kuriame įrodinėja, kad Olandija turi ginkluotis, ir kuriame aptaria, kaip ji ginkluosis.

Olandijai, — sako ministras, — labiausiai reikalingas karo laivynas, nes tik jis galės palaikyti ryšį tarp kolonijų ir tėviškės. Pirmučiausia reikės pastatyti keli didesni ir keliolika mažesnių karo laivų. Jiems į pagelbą reikės įsigyti nemažas oro laivynas. Visa tai reikės statyti skubiai, kad 1941 m. laivai ir lėktuvai galima būtų išsiųsti į kolonijas. Tuo pat metu skubiai bus mokslinami jūreiviai.

Sausumos kariuomenė taip pat bus padidinta. Kasmet bus šaukiama apie 60 nuošimčių daugiau naujokų, negu dabar imama. Padidintos kariuomenės apginklavimui priseisią išleisti apie pusantro šimto milijonų guldenų. Bus pastatytos ir kelios tvirtovės prie Vokietijos jūros ir prie sienų su kaimynais.

Maža Olandija nerimsta ir rūpinasi apsiginklavimu. Tai, aišku, ne prieš gera.

Lietuvos diplomatų pakeitimai

Buvęs Klaipėdos krašto gubernatūros patarėjas dr. J. Sakalauskas paskirtas Užsienių Reikalų Ministerijos juriskonsultu. Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Ryme V. Čarneckis skiriamas įgaliotu ministru U. R. Ministerijos centre ir teisių—administracijos departamento direktoriumi. Įgaliotam ministrui K. Bizauskui išvykus į Rygą, teisių — administracijos departamento direktoriaus pareigas laikinai eis dr. J. Sakalauskas Pasiuntinybės patarėjas U. R. Ministerijos centre J. Kajeckas skiriamas pasiuntinybės patarėju Berlyne. Pasiuntinybės patarėjas Berlyne K. Karečka skiriamas pasiuntinybės patarėju Rygoje. Pasiuntinybės patarėjas Rygoje J. Brėdikis grįžta pasiuntinybės patarėju į U. R. Ministerijos centrą.

Ministrų pasivažinėjimai

Kaip žinia, šiomis dienomis sugrįžo iš Berlyno viešnagės Vengrijos užsienių reikalų ministras Csaky (apie ta rašome kitoje vietoje) ir laukiamas Varšuvoje Vokietijos užsienių reikalų ministras Ribentropas.

Be to, pranešama, kad netrukus važiuos Berlynan paviešnagėti Čeko-Slovakijos užsienių reikalų ministras Chvalkovskis. Taip pat viešì Belgrade Italijos užsienių reikalų ministras Čiano. Žodžiu, prasidėjo gausūs ministrų pasivažinėjimai.

Prancūzija rodo kumštį Italijai

Italija, kaip žinia, norėtų gauti sau dalį Tunise, Džibuti, Korsikoje. Buvo tikėtasi, kad po Čemberleno ir Halifakso apsilankymo Italija turės suprasti, jog visi jos sumanymai negalės būti įgyvendinti, ir ji nutils, nusileis. Tuo tarpu po Anglijos politikų išvažiavimo iš Rymo italų spauda vėl pradėjo varyti smarkią agitaciją prieš Prancūziją. Dabar Prancūzija imasi kitokių priemonių, kurios turėsiančios italų išsišokimams padaryti galą.

Sausio 19 dieną į Alžirą išvyko generalinio štabo viršininkas Gamelinas su nemažu karo reikalų specialistų būriu. Kiek anksčiau į Viduržemio jūrą išplaukė Prancūzijos karo laivynas, stovįs Atlanto vandenyne. Jis netoli Gibraltaro turės susitikti su Prancūzijos kitu karo laivynu, kuris nuolat stovi Viduržemio jūroje. Čia įvyks jūrų manievrai, kuriuose dalyvaus ir Anglijos karo laivynas. Po šių manievrų abu Prancūzijos laivynai atplauks prie Alžiro ir Tuniso pakraščių ir čia įvyks sudėtingi manievrai kartu ir su esama Afrikoje kariuomene. Šiems manievrams vadovaus Gamelinas.

Prancūzijos karo laivynas plaukios netoli Italijos pakraščių. Italai turės progos pamatyti Prancūzijos galybę ir galės tinkamai ją įvertinti.

Sausio 17 d. Bresto uoste prancūzai nuleido į vandenį naujai pastatytą karo laivą „Rišelje“. Laivas turi 35.0C0 tonų talpumo, 8 didžiules patrankas ir daug įvairių kulkosvydžių; jo sienos padarytos iš plieno ir turi 40 cm. storumo. Apskritai, tai vienas geriausių karo laivų. Tokį pat naują karo laivą prancūzai pradėjo statyti tame pat fabrike, kuriame buvo statomas „Rišelje“.

Prancūzai tikisi, kad manievrai prie Afrikos pakraščių ir naujų laivų statyba būsią geriausi įrodydymai, kad Italija nieko negausianti iš Prancūzijos, jei net ir jėgą pavartotų.

Anglai visada ramiau galvoja

Pablogėjus Ispanijos vyriausybininkų padėčiai, tuo ypač susirūpino dalis prancūzų spaudos ir netgi parlamente buvo siūlyta padėti Ispanijos vyriausybei. Rašo tuo klausimu ir anglai. Bet jie ramiau yra nusiteikę. Pavyzdžiui, įtakingiausias Londono dienraštis „Times“, apžvelgdamas paskutinius vyriausybininkų ir nacionalistų laimėjimus Ispanijoje, taip pat vyriausybininkų grasinimą perkirsti Sevilijos Burgoso geležinkelio liniją, rašo, kad neaišku, ką vyriausybininkai pasiektų, perkirsdami geležinkelį, kadangi jų laivynas yra uždarytas Kartagenoje. Nors geležingelio užėmimas sudarytų nepatogumų generolui Franko, niekas jam nekliudys kiloti kariuomenę ir atsargas iš šiaurės Ispanijos į pietų Ispaniją jūra.

„Times“ toliau rašo, kad nenuostabu, kad greitas nacionalistų pasistūmėjimas sukėlė susirūpinimo Prancūzijoje, nes daug prancūzų bijo, kad vyriausybininkų pralaimėjimas galės paversti Ispaniją Italijos politiniu vasalu. Tačiau Anglijoje, kur į Ispanijos konfliktą žiūrima ramiau, žmonės tuo pavojumi jaudinasi mažiau, nes iš nacionalistinės Ispanijos gautos žinios neduoda pagrindo tarti, kad gener. Franko, kuris yra didelis jungtinės Ispanijos užtarytojas, sutiktų padaryti tokias nuolaidas, kokių prancūzų visuomenė bijo.

Stebisi, kad mes dar mokame lietuviškai kalbėti

Praėjusią vasarą lankėsi Lietuvos valstybėje Vilniaus lietuviai sportininkai, o per Kalėdas — choristai. Suprantama, kad kiekvienam iš mūsų yra be galo įdomu nuvykti Lietuvos valstybėn ir pamatyti, kaip ten gyvena mūsų tautiečiai, kas yra sukurta per tą trumpą nepriklausomybės laiką. Iš kitos vėl pusės ir tenykštiems mūsų broliams įdomu ir malonu pamatyti nors retkarčiais atvykstančius lietuvius iš Vilniaus. Dėl to mūsiškiai, nuvažiavusieji Lietuvos valstybėn, yra labai nuoširdžiai pasitinkami ir vaišingai priimami. Šiuos žodžius rašančiam neteko dalyvauti nei vienoje, nei kitoje ekskursijoje. Tačiau teko girdėti sugrįžusiųjų pasakojamus įspūdžius. Tarp kitko pažymėtinas yra vienas labai charakteringas dalykas.

Štai nuvažiavusieji vasarą mūsų sportininkai ir sportininkės labai gražiai pasitinkami: kalbos, sveikinimai, ovacijos, patriotiškos dainos. Atėjusių pasitikti — didžiausios minios. Susijaudinimas labai didelis. Kiekvienas nori prasiskverbti arčiau vilniečių. Einant iš stoties kažkuria gatve pribėga tekina prie vieno mūsų sportininko sena moterėlė, nori jį kalbinti, bet nedrįsta, matyti, nežino, kaip jį prakalbinti. Prakalbina lietuviškai. O tas irgi atsako lietuviškai. Moterėlė be galo nustebo ir klausiamai sušuko: „Tai jus, vaikeliai, dar mokate lietuviškai?" — Kaipgi nemokėsime, jeigu mes esame lietuviai, — atsako mūsų sportininkas. Kad mes esame lietuviai, tai moterėlė, gal būt, visai neabejoja, bet jai buvo abejonių, ar mes, šio krašto lietuviai, kalbame dar lietuviškai, ar šiaip jau kuria nors kalba. Juk Amerikoje taip pat yra daug lietuvių, bet ne visi jau moka lietuviškai kalbėti. Kiti vėl reiškė savo nusistebėjimą: „Bet jūs visai gerai lietuviškai kalbate."

Panašius buvo ir mūsų choristams lankantis Lietuvos valstybėje. Kam teko girdėti paklausimus: „Ar jūs dar lietuviškai mokate. Bet jūs visai gerai lietuviškai kalbate" ir panašius, tas turėjo, be abejo, labai nemaloniai jaustis. Tačiau iš kitos pusės toks daugelio tenykščių lietuvių samprotavimas yra visai pateisinamas. Žinia, kas domisi mūsų gyvenimu, kas jį gerai pažįsta, tas neklaus, ar mes dar mokame lietuviškai kalbėti ir nesistebės, kad kalbame lietuviškai visai taisyklingai. Tačiau, kas mūsų gyvenimu nesidomi, ypač prastesniems žmonėms, gali tatai būti ir labai nuostabu. Netgi jeigu būtų imama domėn, kad mes esame šio krašto nuolatiniai gyventojai, o ne emigrantai, kaip kad Amerikos ar kitų šalių lietuviai, kuriems labai lengva pamiršti savo gimtąją kalbą, — tai vis tiek manymas, kad mes jau nebemokame arba silpnai mokame lietuviškai kalbėti, galėtų būti visiškai pateisinamas. Juk, pavyzdžiui, Prūsijos lietuviai taip pat buvo autochtonai, o vis dėlto lietuviškumas tenai per ilgą laiką, galima sakyti, visiškai išnyko.

Tačiau su mumis taip nėra ir nebus. Tiesa, ir mūsų krašte daug kur lietuvių kalba yra jau išnykusi. Bet ji išnyko ten, kame lietuvių tautinė sąmonė nebuvo visiškai atgimusi. Tuo tarpu, kur tautinė sąmonė kartą atgijo, lietuviškumas laikosi labai stipriai, ir ne tik kad laikosi, bet dargi vystosi ir bręsta.

Ta pačia proga galima pastebėti, kad mūsų krašte lietuviškumo reikalai tam tikra prasme geriau atrodo, negu Klaipėdos krašte. Tenai, kaip pasirodo, gyventojų daugumą sudaro lietuviai, kurie namie kalbasi lietuviškai, bet vis dėlto palaiko vokiškumą. Mūsų krašte to nėra, neimant, žinoma, domėn atskirų atsitikimų. Pas mus jeigu jau kalbama lietuviškai, tai daugiau ar mažiau aktingai palaikoma ir lietuvių pusė. Tuo mes galime ne tik pasidžiaugti, bet ir pasididžiuoti.

N. N.

Dėl asimiliacijos ir gero sugyvenimo

Vilniškio „Słowo" redaktorius Cat—Mackevičius yra imperialistinės politikos šalininkas. Šioje vietoje mums svarbu ne tiek Cato užsieninio imperializmo koncepcijos, kiek jo nemažiau imperialistinis nusistatymas tautinių mažumų atžvilgiu.

Kaip turėtų atrodyti Cato siūloma tautybinė politika? Visą reikalą jis labai lengvai išsprendžia: žydus išvaryti ar visiškai atskirti (izoliuoti), vienas tautines mažumas asimiliuoti, o su kitomis stengtis gerai sugyventi. Šitą mintį Catas pakartojo tarp kitko ir šio mėn. 12 dienos „Słowo" vedamajame. Tik šiuo kartu aiškiai nepasakyta, kurios tautinės mažumos turėtų būti asimiliuojamos, o kurios patraukiamos savo pusėn. Kiek atsimename, tai prieš kelerius metus tas pats dvarininkų—konservatistų organo redaktorius aiškiai sakė, kad tik su ukrainais būtų stengiamasi gerai sugyventi, patraukti juos savo pusėn, o visos kitos tautinės mažumos, vadinas, gudai, lietuviai ir kitos turėtų būti asimiliuojamos, nutautinamos. Kol kas Catas aiškiai nepasako, kap turėtų būti tautinės mažumos asimiliuojamos. Tačiau iš visko atrodo, kad visos asimiliacinės priemonės yra Catui geros, neišskiriant netgi grynai eksterminacinių priemonių. Vieno betgi dalyko Catas neima domėn. Juk turėtų būti suprantama, kad kiekvienas nacionalizmas turi du galus. Kitaip sakant, kiekvienas agresingas nacionalizmas sukelia priešingą sau nacionalizmą. Tai yra dėsnis, kurio formulė yra šitokia: veiksmas lygus ataveiksmiui. Tad keistas yra asimiliacijos šalininkų samprotavimas. O gal jiems atrodo, kad numatomos asimiliuoti tautinės mažumos yra kokios nors beformės ir nesąmoningos masės, su kuriomis galima padaryti, ką tik norima. Asimiliuoti—tai asimiliuoti, kas gi čia ypatingo. Tačiau taip gerai nėra, kaip asimiliatoriams atrodo. Tautinės mažumos yra pakankamai susipratusios ir apsisprendusios, su kuriomis ne taip jau lengva bus apsidirbti, kaip kiti mano. Tiesa, ne visos tautinės mažumos, gyvenančios Lenkijoje, yra lygiai gausingos, bet tai dar nereiškia, kad su vienomis tautinėmis mažumomis turėtų būti gerai sugyvenama, o su kitomis elgiamasi, kaip norima ir patinkama.

Nenagrinėjame čia tautybinės politikos iš Lenkijos valstybinių pusės, nors visa, kas valstybei kenkia ar jai naudinga, ir mums nesvetimi reikalai. Šį kartą žvelgiame į šį reikalą iš tautinių mažumų reikalų. Ir galime drąsiai pasakyti, kad nė viena tautinė mažuma nesiduos asimiliuojama. Aiškus dalykas, kad tautinės mažumos neturi jokių konkrečių galimybių pasipriešinti asimiliacinėms priemonėms, bet užtat bendras visų mažumų nusistatymas yra išsilaikyti, nepasiduoti nutautinimui. „Słowo" redaktorius, kaip jis dažnai pats pasisako, yra didelis legitimistas ir todėl griežtai laikosi Konstitucijos nuostatų. Tuo tarpu tautybinėj politikoj Catas neišlaiko savo legitimizmo ligi galo. Juk Konstitucija visoms tautinėms mažumoms užtikrina lygias teises, nedarydama jokių išimčių. Catas gi norėtų suskirstyti tautines mažumas į dvi ar tris kategorijas, kurių atžvilgiu turėtų būti vedama griežtesnė ar švelnesnė politika. Čia tai jau Catas yra visai nenuoseklus.

Jeigu Catui rūpėtų valstybingumo reikalas, tai, mūsų nuomone, jis turėtų savo laikraštyje tautinių mažumų reikalu palankiau rašyti.

A. P.

Lietuva Nev-Jorko parodoje

Šiemet vasarą Jungtinėse Amerikos Valstybėse, milžiniškame Nev-Jorko mieste bus atidaryta pasaulinė paroda, kurioje dalyvaus ir Lietuva, kaipo nepriklausoma valstybė.

Lietuvos skyrius Nev-Jorko parodoje bus žymiai erdvesnis, palyginus su turėta vieta Paryžiaus pasaulinėje parodoje. Jis bus taip išplanuotas: pirmame aukšte garbės salė ir trys kambariai, kuriuose bus pavaizduota Lietuvos dvasinė kultūra.

Prieš Lietuvos skyriaus fasadą bus pastatyta 3,5 m aukščio skulptūra, vaizduojanti Naująją Lietuvą, o fasadą puoš didelis Vytis.

Garbės salėje bus pavaizduota patys būdingiausieji Lietuvos istorijos etapai. Šios salės viduryje bus 2,5 m. aukščio Vytauto Didžiojo statula. Apie Vytauto statulą bus įrengtas gražus gėlynas. Garbės salės sienos bus dekoruotos tapybiniais piešiniais. Juose bus pavaizduoti ryškieji praeitų dienų Lietuvos gyvenimo etapai. Be to, garbės salėje kabos penki žemėlapiai, kuriuose bus Lietuva vaizduojama nuo priešistorinių laikų iki šių dienų. Žemėlapiai bus šio turinio: priešistorinė Lietuva, Lietuva Mindaugo laikais, galingoji Lietuva nuo Baltijos jūros iki Juodųjų marių, Lietuvos padalinimas ir Naujoji Lietuva. Prie kiekvieno žemėlapio bus atitinkami paaiškinimai, kad lankytojas geriau galėtų įsigilinti į jų esmę.

Iš garbės salės parodos lankytojas pateks į Lietuvos kultūros sekciją, kuriai pirmame aukšte skirti du kambariai. Viename kambaryje bus pavaizduota lietuvių liaudies senoji kultūra. Čia lankytojas turės progą įsitikinti, kad Lietuvos kultūra nėra išaugusi kitų kraštų kultūrų dėka, o organiškai kilusi iš liaudies kultūros; skyriuje bus išstatyta būbingoji liaudies skulptūra, audiniai ir t.t.

Gretimame kambaryje bus pavaizduota šių dienų Lietuvos kultūra. Čia bus pavaizduota lietuviškos knygos raida nuo Mažvydo laikų iki šių dienų. Diagramos lankytojui parodys lietuviškos knygos augimą.

Taip pat šiame skyriuje bus pavaizduotas švietimas Lietuvoje, pradedant paprasta lūšna ir baigiant modernia Naujosios Lietuvos mokykla. Čia bus pastatyta P. Rimšos „Vargo Mokykla".

Šių dienų Lietuvos kultūros skyriuje bus pavaizduotas lietuviškasis teatras. Gražioji keramika tautiniais motyvais parodys Lietuvos pritaikomosios dailės šių dienų lygį. Keramikos eksponatus ruošia keli keramikai ir valstybinė keramikos mokykla.

Šio skyriaus viduryje bus įrengtos stiklinės vitrinos, kur bus parodyti Lietuvos meno mokyklos ir amatų mokyklų dirbiniai.

Aplink visą Lietuvos turistinio skyriaus salę eis foto-montažo juosta, kurioje bus pavaizduota gražioji Lietuvos gamta, vasarvietės, miestų, miestelių ir sodžių naujoji statyba, pajūris ir t. t. Viename šio skyriaus gale bus kūno kultūros skyrius (šaulių, karių, skautų mankštos). Kitame šio skyriaus gale bus informacijos sekcija apie Lietuvą. Čia bus lietuviškų knygų, gaidų ir įvairių svetimomis kalbomis apie Lietuvą leidinių.

Antrasis aukštas — milžiniška salė, kuri bus padalinta tam tikrais skyriais ir čia bus pavaizduotas susisiekimas Lietuvoje ir jo augimas. Didžiulis žemėlapis parodos lankytojui parodys šių dienų Lietuvos prekybą su įvairiomis šalimis ir susisiekimą su pasauliu. Toliau: miškininkystė, miškų žvėrių kailiai, „Lietūkis" išstatys eksportuojamus žaliavos pavyzdžių (lino pluošto, vilnų ir k.), „Pienocentras" savo skyriuje parodys pieno produktų eksporto augimą, Lietuvos pieno ūkio kilimą, „Maistas" — maisto produktų eksportą ir jo augimą. Kituose skyriuose — Lietuvos perfumerijos gaminiai, saldainiai, vaistažolės, medus ir kt. Žemės M-jos skyriuje Žemės Ūkio Rūmai plakatais, įvairiais modeliais, piešiniais ir diagramomis pavaizduos Lietuvos ūkio augimą, kaimų į viensėdžius skirstymą, melioracijos ir kt. darbus.

P. SVYRA

BLAIVĖJĄ AKIRAČIAI

4)

Apie Visus Šventus gavo Šiniekienė sūnaus laišką. Rašė, kad jam kariuomenėje neblogai. Vyresnieji už darbštumą giria ir liepia kitiems taip daryti. Antanas rašė taip pat, kad jį paskyrė puskarininkių mokyklon ir kad turi gerų draugų, kurių vienas yra netolimo kaimo stambaus ūkininko sūnus. Laiško gale linkėjo motinai geros sveikatos. Žadėjo Kalėdoms parvažiuoti. Sūnaus laiškas kiek pralinksmino motiną. Tačiau visai jos nenuramino. Atvirkščiai, motina ne labai džiaugėsi tuo sūnaus iškilimu, nes bijojo, kad nenutoltų nuo jos ir nuo visa, ko ji jį per tuos aštuoniolika metų išmokė. Bijojo, kad aštuoniolika mėnesių nenunešty prakaituoto, rūpestingo aštuoniolikos metų darbo, sūnų auginant ir berenginat gyvenimam. Bijojo, kad tie aštuoniolika mėnesių neužtvertų neperlipama tvora kelio sūnui, vienam žygiuojančiam gyveniman. Viena iš laiško ją pralinksmino, — tai sūnaus pažadėjimas parvažiuoti Kalėdų.

Su blaivėjančiu veidu Šiniekienė ėmė skaityti ištysusias savaites, dienas, o prieš pat Kalėdas, net valandas laukdama sūnaus kareivio. Ypatingai ilgu jai buvo Kūčiose, kada turėjo parvažiuoti sūnus. Šiniekienė, ruošdamosi Kalėdoms, vis rasdavo laiko pažvelgti pro užšalusius langus kieman, ar nėra dar sūnaus. Kartą, užgirdusi kieme žvangesį, nesuskubo prišokti ir prie lango. Pirkion įženge Antanas. Motina stebėjosi, žiūrėdama į pasikeitusį sūnų. O tas kalbėjo, pasakojo apie kariuomenę ir jos gyvenimą. Motinos džiaugsmui nebuvo ribų per visas Kalėdas. Kalbino sūnų ir klausinėjo visokių, net juokingiausių dalykų. Norėjo kuo daugiausia sužinoti iš jo gyvenimo.

Per Kalėdas Antanas daugiausia praleido laiko su Ona. Pasakojo, kaip linksma kariuomenėj. Sakė, kad jie savo mokykloje gali pašokti ir šiaip pasilinksminti.

— Su kuo jūs šokate? — paklausė kartą Ona.

— Su miesto panelėmis, Onut. Pradžioje būdavo man nedrąsu, bet dabar įpratau. Išmokė mane jos naujai šokti ir naujų dainelių. — Ir dar nebaigęs pasakojimo, ėmė dainuoti kažkokią bulvarinę dainelę.

Ona nusipurtė. Gerai, kad nieko kambaryje nebuvo, tik jie dviese.

— Antanai, nustok. Kaip tu dainuoji? — nuleidusi žemėn akis draudė Ona. Antanas paklausė dar.

Motina nepastebėjo didelių Antano pasikeitimų, užtai Ona sugriebė visa. Ji Šiniekienei nieko nesakė, nes nenorėjo, kad ta dar labiau kankintųsi. Pati kentė. Ir Kalėdas, kurios Antanui parvažiavus turėjo būti jai smagios, praleido liūdnai. Ona pastebėjo, kad Antanas greitai pamėgo miesto gyvenimą ir juo persiėmė. Jis ten surado sau tokius draugus ir tokias drauges, kurie turėjo jį nugrimzdyti visų nedorybių balon. O Antanas leidos. Ona per Kalėdas tai pastebėjo ir todėl ji susikrėtė ir nuliūdo daug smarkiau, negu Antanui išvažiuojant. Tiesa, ją tada gal pernelyg buvo apkvaišinę Antano meilūs žodžiai, pažadai, glėbiai; ji tada jautėsi dėl Antano visiškai rami. Deja. Antanu apsivylė. Taip prabėgo tos Kalėdos.

Apie Užgavėnes Šiniekienė gavo vėl nuo sūnaus laišką. Rašė, kad sveikas ir kad gavo vyresnio šaulio laipsnį. Gyvenimu patenkintas.

Laiškas buvo trumpas, prastas, be jokio šiltesnio žodžio motinai. Neparašė taip pat, ar parvažiuos Velykoms. Bet motina stropiai rengėsi Velykoms. Tikėjosi, kad sūnus parvažiuos namo nelauktai.

Pavasaris atnešė žmonėms Velykas, bet neatnešė Šiniekienei iš kariuomenės sūnaus.

Antanas Velykoms neparvažiavo. Motina vėl verkė, viena sėdėdama prie Velykų stalo. Valgius, kuriais rengėsi vaišinti sūnų, nenoriai kimšo gerklėn. Pirmają Velykų dieną buvo pasikvietus Šiniekienė pas save Oną. Verkė abi, tik ne dėl to pačio. Ona verkė, žinodama apie Antaną, o motina — nieko nežinodama. Ji manė, kad sūnus gal serga, gal kas nors blogą jam atsitiko. Galų gale, nesulaukdama nuo sūnaus laiško, nutarė pati važiuoti pas jį kariuomenėn. Metusi visus darbus, Šiniekienė prieš Sekmines išvažiavo pas sūnų. Vos surado. Už kareivinių, kur nieko nebuvo, susėdę motina su sūnumi kalbėjosi. Motinos giliai išvagotu veidu šypsnis, o akyse pasirodydavo ašaros. Sūnus gi be juoko, lyg nenoromis, atsakinėjo į motinos klausimus ir visą laiką bailiai dairėsi aplinkui. Motina atydžiai sekė sūnų. Sužinojo, kad jis per Velykas pas draugą, apie kurį ankstyvesniuose laiškuose rašė, buvo nuvažiavęs.

— Dovanok, vaikel, kad aš pas tavi atvažiavau. Žinai, negalėjau užmigt. Vis stovėjai man akyse. O nieko apie tavi nežinojau. Nei laiško — nei žinios nedavei. Žinia, čia ir pavalgyt nėr kadu, o kų jau apie laiškus mislysi. Gal tau ir negera, Antanėl, kad aš pas tavi atvažiavau... Jau einu.

Sūnus apsidairė ir nenoromis numykė:

— Ne, niekis.

— Nu tai jau eisiu. Imk, sūnel, va dar valgio ir mano ir Onos. Ir va dar laiškas tau nog jos.

Motina ašarodama atsisveikino su sūnumi ir išėjo. Ji nėjo, bet bėgo su naujais smūgiais ir naujų skausmų iš tos aplinkos, kurioje gyveno jos vienintelis sūnus.

Sūnus gi, stovėdamas vis dar toje pačioje vietoje, žiūrėjo į tolstančią motiną. Nesmagu ir jam pasidarė, kai prisiminė, kad negražiai pasielgė su motina, kuri išsiilgusi šimtus km. važiavo pas jį. O juk jis nepalydėjo jos net iki vartų...

Kai motina pranyko už kareivinių, Antanas, išsitraukęs Onos laišką, ėmė skubiai skaityti.

Antanai!

Dovanok, kad aš dar kreipiuos ir noriu užimti Tau minutėlę laiko. Negalėjau ilgiau kęsti, netarusi tau žodžio, nors laiško.

Laukėme Tavęs su motina Velykoms, bet, kai neparvažiavai, tai visas mūsų laukimas ir darbas nuėjo niekais.

Motina viena sėdėjo prie Velykų stalo ir verkė. Manė, kad Tu sergi ar šiaip kas kita atsitiko. Aš, kiek galėjau, raminau, bet maža, matyt, tai padėjo, nes nutarė pati Tave atlankyti.

Šiaip pas mane ir mūsų sodžiuje jokių naujienų nėra. Tėvas varo mane už Bingelio Jono. Aš neinu ir lauksiu dar galo...

Žinoma, tau jau šitos mano žinios ten mieste gyvenančiam jau gal nuobodžios. Bet aš kitokių kol kas neturiu. Gal girdėjai, kad „Jaunimo Draugas" jau neina.

Antanai... Siunčiu Tau taip pat rūtų šakelę. Atsimeni, pernai pavasarį prašydavai vis pas mane rūtų. Šiemet jau neprašai, užtai aš pati siunčiu Tau jų iš savo darželio per šį laišką.

(B. d.)

Audrai praėjus

(Laiškas iš Klaipėdos)

Lietuviškoji Baltijos jūra pyksta ir širsta, kad per ilgą jos rytinio kranto ruožą užkariavo svetimieji ir kad tikrieji to kranto savininkai baltai, prūsai, lietuviai anksčiau permažai vertino savąją jūrą... Ir suprantama, Baltijos jūra, kaip šimtus, tūkstančius ir milijonus metų praeity, dar ir šiandien negali būti rami, nes ji mato neramius savo tautos vaikus, taip atkakliai kovojančius dėl savosios jūros, dėl jos kranto ilgesnio ruožo nuosavybės išlaikymo ir savo protėvių klaidingos jūrinės politikos atitaisymo.

Ne abejotina, kad jūra savo audringumu daro įtakos pajūrio gyventojams Užtat ne vien jūroje būna audrų. Krante kartais irgi pakyla dideli vėjai, susidaro sūkuriai, ir žmonės, dulkių ir smėlio, kaip Sacharos dykumose, uždarytomis akimis nukrypsta nuo tikrojo kelio ir... paklysta. Kaip tik tokia audra neseniai praėjo ties Klaipėda. Jos padariniai visiems jau gerai žinomi. Ji siautė visame Klaipėdos krašte. Daug jaunų ir pusamžių medžių—lietuviškų ąžuolų, beržų, pušų ir eglių palūžo, net iš šaknų išvirto... Tik senesnieji lietuviškieji stuobriai, dešimtmečiais užsigrūdinę, stovi tvirti kaip stovėję. Beveik nuolat iš pietvakarių pučią dinamiški vėjai per metų eilę juk turėjo padaryti įtakos jei ne seniesiems lietuvininkams, tai bent jų vaikams Klaipėdos krašte.

Klaipėdos krašto vokiečių mažumos su staiga „suvokietėjusia" lietuvninkų dalimi triukšmingas siautėjimas po 1938 XI. 1 d. galima palyginti su gerai per žiemą ūkininko išlaikytais ir nušertais ūkio gyventojais, kuomet jie pavasarį paleidžiami į laukus, į žolę. Pajutę beribę erdvę ir sumažėjusią varžą, jie šokinėja, strapalioja, bėginėja, žvengia, mauroja, rykauja, kol apsiramina. Tuomet šeimininkui belieka daboti, kad jo namų gyventojai, besidžiaugdami pavasariu, nepadarytų jam ir kaimynams žalos, išlaužydami tvoras, sutrypdami rugienojus ir k.

Po visų „džiaugsmo" demonstracijų ir kitokių karingų mostų iš Klaipėdos vokiečių pusės, krašto gyvenimas pamažu grįžta į normalias vėžes. Aukštajai politikai einant tiesiuoju taikingumo keliu ir Klaipėdos lietuvių visuomenei nesekant bėgančių žydų pėdomis, donkichotiškumas nyksta. Rinkimų rezultatus paveikti buvę reikalingi įvairūs gyventojų gąsdinimai, grasinimai ir brutalūs žygiai prieš kitaip manančius ar „nepaklusniuosius" memelenderius dabar jau nesikartoja, nes tikslas iš dalies pasiektas: seimelio daugumą patikrinta 25 neumanininkų atstovais.

Įtemptai atmosferai prablaivėti daug reiškė santūrus lietuvių visuomenės laikymasis, susiklausymas ir vengimas duotis išsiprovokuoti. Nors kaip karingai pasireiškė suvokietėjusi ir sufanatizuota gyventojų dalis, lietuvių pusėje baimės nesimatė. Priešingai, visiems vokiškosios visuomenės teisingiems ir neteisingiems puolimams mūsų spaudos, radiofono ir paskirų asmenų buvo tinkamai atsakyta, atsikirsta, kas vertė priešingąją pusę įsitikinti, jog turima reikalo su labai vieningu ir stipriu priešu.

Žydams išsiparduodant, greta vokiečių ir lietuviai skubėjo ir skuba įsigyti daugiau turto ir užimti geresnes ekonomines pozicijas. Kuomet buvo gandų apie greitą anšliusą su Reichu, bombos sprogimo įspūdį padarė dideli lietuvių žymių prekybos įmonių supirkimai namų ir fabrikų pavidale pačiame mieste. Suprantama, kaip tai paveikė abi visuomenės dalis. Dažnas įsitikino, jog Klaipėdos kraštas kaip buvo, taip ir bus Lietuvos suverenine dalis, kurioje vokiečių visuomenei tik bus didelė laisvė norimai tvarkyti savo kultūrinį gyvenimą pagal nacionalsocializmo ideologiją, jeigu jie jau taip nori. Nuo to Lietuvos pamatai nenukentėsią.

Buvo gandų, jog sausio 15 d., Didžiosios ir Mažosios Lietuvos susijungimo sukakties proga, vokiečiai demonstruosią. Bet, kaip jau žinome, ta diena praėjo ramiai ir gražiai. Lietuvių visuomenė tą dieną paminėjo be ypatingų iškilmių, tik vienu kitu didesniu susirinkimu. O vokiečiai gatvėse darė rinkliavą neturtingiems vaikams. Kadangi rinkėjais buvo ordnungsdiensto (vadinamos tvarkos tarnybos organizacijos) jaunuoliai, tad dažnas lietuvis į kreipimąsi paaukoti ir leisti prisegti kokį ženklelį, drąsiai atsakinėjo „Aš esu žemaitis!", kas vertė rinkėjus stebėtis ir pagalvoti, jog susipratę lietuviai jaučia garbę būti taip sufanatizuotų vokiečių nemėgiamais žemaičiais.

Dabar vokiečiai ruošiasi seimelio atidarymui, sausio 30 d. ir nacionalsocialistinės valdžios Reiche sukakčiai, sausio 31 d. Seimelio atidarymo iškilmės bus dvigubos, nes kartu bus ir naujos seimelio salės naujuose krašto policijos rūmuose pašventinimas. Vėl matysime eisenas, girdėsime šūkius ir jausime kryžiuotiškų karingumą. Tada žada pasirodyti ant šekspyriškos scenos nauji artistai: naujai įsteigtos SA kolonos, net, sako, raitųjų eskadronai. Kultūrverbando vadas Neumanas į seimelio atidarymą vyksiąs, sako, karališku iškilmingumu...

Mums pajūriečiams labai džiugu, jog Klaipėdos krašto likimu labai domisi visa lietuvių tauta su Vilniečiais kartu. Tikrai būtų skaudu, jeigu būtų kitaip. Tačiau perdaug jaudintis nereikia, nes Lietuvos pajūrio problema vystosi mums palankiai.

E. Panerietis.

Istorija ir pasaulio padalinimas

Ypatingos sąlygos, kokiose dabar mes gyvename, reikalauja iš valstybės vyrų didelių sugebėjimų ir istorijos pažinimo vedant sunkų ir atsakomingą krašto vairavimo darbą. Bet kuo gi mūsų laikai yra ypatingi? — paklaus ne vienas. Juk ir seniau pasireikšdavo ir nacionalizmas, ir liberalizmas, ir socializmas, juk politinės ir klasinės kovos vyksta jau ištisi šimtmečiai, pasakysime. Bet tokio didelio. kaikur net perdidelio, nacionalizmo išbujojimo ir tokio pasaulio pasidalinimo į visokias grupes niekad dar nebuvo. Taigi vis ryškėjąs pasaulio pasidalinimas sudaro tuos ypatingus laikus.

Didžiausią reikšmę turi valstybių pasidalinimas pagal jų prisisotinimo laipsnį, kas dabartinėmis sąlygomis atitinka paskirų valstybių santvarkų skirtumus. Tame padalinime atskiriame tris pagrindines rūšis: sočius, alkanus ir neutralius. Tarp tų dviejų pirmųjų eina dabar milžiniškos lenktynės ir kova dėl būvio. Alkanieji — Vokietija, Italija, Japonija, tai žmonių knibždėlynai, kur trūksta oro, žemės ir žaliavų ir nėra teritorijų jų dinamizmui ir ekspansijai pasireikšti. Tie alkanieji ruošiasi žūtbūtinei kovai su sočiaisiais. Sočiųjų karalienė — tai visa kuo pertekusi Didž. Britanija, laikanti savo rankoje 1/4 pasaulio teritorijos ir 1/4 gyventojų skaičiaus. Jos palydovė Prancūzija šalia metropolijos turi dar 19 kolonialinių vienetų, kas yra daugiau negu Paryžius gali išlaikyti. Neparodanti jokios ekspansijos ir turinti kaskart vis mažėjantį gyventojų skaičių, prancūzų tauta ne tik negali siųsti savo žmonių į kolonijas, bet tokių dar iš tenai reikalauja. Rusija, didžiausia vientisinis politinis organizmas nėra reikalinga ekspansijos, o jos turtai patenkintų ne vieną valstybę iš alkanųjų tarpo. Prie šių „buržujų" priskaitomos dar ir Jungtinės Amerikos Valstybės, visų pasaulio kapitalų tėvynė. Ši keturiukė užkariavusi yra 58% pasaulio teritorijos. Pasisavinusi 85% žaliavų, ji sumonopolizavo jų dalinimą tarp kitų, tame skaičiuje ir alkanųjų, valstybių, kurios jų ypač yra reikalingos.

Visi politinio gyvenimo reiškiniai, kokius dabar matome, tiesia kelią galutinei sočiųjų ir alkanųjų kovai. Pirmas pasiruošimų aktas — tai besitiesianti nuo Baltijos iki Afrikos Berlyno-Romo ašis, išskirianti Europos sočiuosius ir užverčianti Anglijos kelią į Indijas. Antras aktas — tai Berlyno-Romo-Tokio trikampis, apims du žemynus. Uždaro jis Rusiją ir dviejų turtingųjų — Anglijos ir Jungtinių Amerikos Valstybių naudojamą Kiniją, gaubia arabus ir Anglijos kolonijų perlą — Indijas. Į tų valstybių paktus ir trikampius derinasi ir kitos valstybės, kurios turi bendrų, panašių tikslų. Vengrija jau nuo seniau reiškianti provokiškas tendencijas, viešai jungiasi su antikominterniniu trikampiu. Neilgai pagyvenę pamatysime, kad ir Čeko-Slovakija, dabar jau kuone Vokietijos vasalas, padidino alkanųjų valstybių bloko skaičių. Jau dabar matome pirmuosius alkanųjų žingsnius savo tikslams įvykdyti. Miunchenas su padariniais, Vokietijos veržimasis į Balkanus ir Rytus, Italijos kolonialinė politika, Japonijos veržimasis į Kiniją — tai paskiri, kai kurie jau išbandyti alkanųjų kovos būdai. Reiškiantis tokioms tendencijoms aišku darosi, kad vienintelė alkanųjų ir sočiųjų antagonizmo išdava — tai radikalus pasaulio pertvarkymas naujais pagrindais. Kaip jis įvyks — nuomonės skirtingos. Vieni tvirtina, kad taikingu būdu esą sotieji turėsią atsižvelgti į pasikeitusias paskutiniais laikais žmonijos gyvenimo aplinkybes, kurios, kaip tvirtina Vokietijos spauda, vardan teisingumo ir žmoniškumo dėsnių šaukte šaukia proprocingo Juodojo žemyno padalinimo visoms jaunoms ir ryžtingoms tautoms. Įvyktų tada antras savo didumu ir reikšmingumu viršijąs visus ligšiolinius panašius aktus, Miunchenas, kuris taptų fašizmo triumfu, o demokratijos pralaimėjimu. Kita gi nuomonė tvirtina, kad sotieji nepasitrauksią iš savo krauju ir prakaitu įgytų pozicijų ir visomis išgalėmis stengsis jas apginti. Tų pastangų vaisius būtų karas, bet ne toks paprastas, dviejų valstybių militarinis susikirtimas. Būtų tai karas dėl gyvenimo, dėl viršenybės pasaulyje. Kuri iš tų nuomonių teisinga — parodys netolima ateitis.

Bd.

Prancūzai nenusimena

Nuleidžiant į vandenį naują didelį Prancūzijos karo laivą „Rišelje", karo laivyno ministras Compinchis savo kalboje pabrėžė, kad Prancūzija turi išlaikyti savo, kaip antros pasaulyje imperijos, rangą jūroje.

Savo kalboje ministras nurodė, kad dabar prancūzų ministras pirmininkas Daladier savo politikai pagrindą ima iš praeities pamokų, kurias yra davęs didysis prancūzų valstybės vyras Rišelje. Šitos politikos principai yra sunkūs, tačiau juos reikės įvykdyti ir sustiprinti valstybę, garantuojant laisvę ir viešąją gerovę.

Šiandien Prancūzija, kaip prieš dvidešimt ir kaip prieš tris šimtus metų, įsako tikėti jos imperijos amžinumu.

Ta imperija buvo laimėta jos sūnų krauju, ir jos vieningumas yra patikrintas visų jos gyventojų, visų jos rasių rodoma meile. Naujieji karo laivai leis išsaugoti šitos imperijos neliečiamumą.

Dancigo klausimas

Lenkų laikraščiai iš Ženevos praneša, kad, priešingai kai kuriems informacijoms, Tautų Sąjungos Taryba nėra svarsčiusi Dancigo klausimo ir kad nebuvo susirinkęs trijų komitetas, kuriam pavesta rūpintis Dancigo klausimu. Taip pat nepatvirtinamos žinios, kad manąs atsistatydinti Tautų Sąjungos komisaras Dancigui Burkhardtas.

Ryšium su šitomis žiniomis „Gazeta Polska" rašo: „Kai kurie užsienių sluoksniai stengiasi sukurti savotišką sensacijos nuotaiką aplink Dancigo klausimą. Tai jau ne pirmas sykis".

KORESPONDENCIJOS

Ašmenos apskr.

Dieveniškės. *Nusiuntė deklaracijas.* Šios apylinkės lietuviai gyventojai, sužinoję, kad 1938 m lapkričio 25 dieną švietimo ministeris išleido naują įstatymą apie mokyklas, kad tėvai, norį įvesti lietuvių kalbą į mokyklą, turi pasirašyti deklaraciją ir įteikti mokyklų inspektoriui, pradėjo tam darbui ruoštis. Nors laiko jau buvo maža, bet kaip įmanydami stengėsi suskubti.

Dieveniškio miestelyje yra 7-nių skyrių mokykla. Ją lanko šių lietuviškų sodžių vaikai: Dieveniškio, Žižmų, Šaltinių ir kai kurių tolimesnių sodžių. Šioje mokykloje lietuvių kalbos nėra. Dabar 38 tėvai parašė deklaracijas ir nusiuntė Inspektoriui Ašmenoje, kad jų vaikus (65 vaikai) mokytų lietuvių kalbos.

Stalgonių sodžiuje yra 4 skyrių mokykla. Ją lanko šių lietuviškų sodžių vaikai: Stalgonių, Rymašių ir Pupiškių. Visi lietuviai, bet lietuvių kalbos nėra, tad ir jie (15 tėvų), parašė deklaracijas ir nusiuntė Inspektoriui, kad jų vaikai (23) būtų mokinami lietuvių kalbos.

Milkūnų sodžiuje irgi yra 4 skyrių mokykla. Sodžius didelis, visi lietuviai, bet lietuvių kalbos nebuvo. Ir jie nuo kitų neatsiliko. 6 tėvai parašė deklaracijas ir nusiuntė Inspektoriui, kad jų vaikai (6) būtų mokinami mokykloje ir lietuviškai. Vaikų maža, bet gana ir tiek. Jau jeigu atsirado 6 tėvai, tai matosi, kad lietuvybės kibirkštėlė dar neužgeso.

Kitose mokyklose, Paškonyse, Kaziuliuose žmonės žinojo, kad deklaracijas reikia rašyti ir siųsti Inspektoriui, bet atsirado bailių, kurie ėmė ir kitus gąsdinti. Buvo ir pašalinių asmenų, kurie ėmė baugįnti, kad pasirašiusiems nebūsią leidžiama pirkti žemės.

Vietinis.

Suvalkų apskr.

Rubežanka. Krasnapolio valsč. *Ir čia buvo susirūpinta deklaracijomis.* Šio kaimo gyventojai yra visi lietuviai Mokyklinio amžiaus vaikų yra 12. Jie lanko valdinę mokyklą Ochotnikų dvare, kurioje mokyto jauja mok. Treczewski's. Visi dalykai, net ir tikyba, dėstoma lenkų kalba. Į šią mokyklą, be Rubežankos vaikų, lankosi ir kitų apylinkės lietuviškų sodžių vaikai.

Sausio 9 d. iš šio sodžiaus lietuviai tėvai: Vinc. Sidaris, J. Vrubliauskas, J. Kliučinykas, Pr. Jančė, Š. Mackevičius, J. Zablackas ir M. Ramanauskas, buvo nuvykę Krasnapalin pas valsčiaus vaitą Miskiel, kad jis patvirtintų jų parašus po deklaracijomis. Tas deklaracijas jie norėjo pasiųsti Suvalkų apskrities mokyklų Inspektoriui ir prašyti. kad jų vaikai būtų mokomi lietuviškai. Vaitas Miskiel jiems pareiškė, kad jis pirmą kartą matąs šias deklaracijas ir nežinąs, ar jis turįs teisę tvirtinti parašus. Vėliau, pasitaręs su vietos komendantu — galutinai atsisakė tvirtinti parašus. Tėvai tokiu vaito M. elgesiu yra nepatenkinti ir ruošiasi patys važiuoti pas mokyklų Inspektorių šio dalyko išaiškinti.

Jovaras.

Klevai, Krasnapalio valsč. *Neleido lietuviško vakaro.* Klevų jaunimas dar 1938 m. lapkričio mėnesį norėjo surengti lietuvišką vakarą. Būtų suvaidinęs komediją „Marytė vargoninko duktė". Tuo reikalu buvo kreiptasi su prašymu į Suvalkų apskrities storastiją. Po kelių dienų buvo gautas neigiamas atsakymas.

Bet klevečiai rankų nenuleido. Po kurio laiko antrą kartą paprašė, kad leistų lietuvišką vakarą surengti 1939 m. sausio 8 d. Ir šį kartą gavo neigiamą atsakymą.

Prašant vakarų buvo sumokėta žyminio mokesčio 12 auks. ir 65 sk. Be to, penkius kartus suvažinėta (30 klm.) į Suvalkus.

Klevelis.

Seinai. *Susirinkimas.* Šio mėnesio 15 d. Seinuose įvyko vietos Lietuvių Vartotojų Bendrovės „Rūtos" narių susirinkimas. Apie Bendrovės veiklą 1938 metais pranešimą padarė jos pirmininkas Juozas Maksimavičius. Jis pažymėjo, kad nuo šio mėnesio 22 d. Seinuose atidaroma šios Bendrovės—arbatinė ir ragino, kad visi ją palaikytų.

Juodvarnis.

Gardino apskr.

Musteika, Marcinkonių valsč. *Netvirtino deklaracijų.* Sausio 7 dieną vietos mokyklinio amžiaus vaikų tėvai pasirašė Gardino Inspektoriui deklaracijas, prašydami Inspektoriaus įvesti Musteikos pradžios mokyklon lietuvių dėstomą kalbą. Iki šiol lietuvių kalba Musteikos valdinėje mokykloje yra kaipo dalykas ir lietuviškai mokina pati lietuviškai mažai mokanti mokytoja. Sausio 9 dieną vaikų tėvai kreipėsi pas Marcinkonių valsč. vaitą S. Jezukevičių, kad patvirtintų jų deklaracijas, bet vaitas pasirašytų deklaracijų netvirtino ir patarė kreiptis pas notarą.

Riešutys.

Kabeliai. Marcinkonių valsč. *Lietuviškas vaidinimas.* Kalėdų antrą dieną Kabeliuose buvo surengtas lietuviškas vakaras. Buvo vaidinta „Meksikos kankinys". Šį vakarą rengė vien savo jėgomis Kabelių jaunimas vadovaujant buv. V. D. gimnazijos mokiniui V. Kirbkščiui. Vaidinimas žiūrėtojams sudarė malonų įspūdį. Vaidintojai nors dar tik pirmą kartą buvo pasirodę scenoje, bet suvaidino visai vykusiai. Publikos buvo neperdaug, nes tą pačią dieną ir kai kuriuose kituose sodžiuose buvo rengiami vaidinimai. Po vaidinimo buvo žaismai ir šokiai,

Viskas praėjo pavyzdingai.

J. Kaziukas.

Švenčionių apskr.

Rekučiai, Kaltinėnų valsč. *Nesusipratimai.* Rekučiai yra Perveniškio seniūnijos, kurią dar sudaro Akmeniškės ir Beržijos sodžiai. Paskelbus seniūnijos tarybos rinkimus, lietuviai sudarė vien lietuvių sąrašą. Vėliau, aplinkybių verčiami, turėjo tartis su valsčiaus žmonėmis ir įsileisti du lenkus kandidatus: V. Soroką ir K. Jažynauską. Šis antrasis iš karto nesutiko, kad iš lietuvių kandiduotų A. Lapėnas. Bet jis skaudžiai pasimokė. Vietoj A. L. turėjo jis pats pasišalinti. Nepatenkintas apskundė storastijai, bet taip pat nieko nelaimėjo. Tuo būdu išrinkta buvo 11 lietuvių ir 1 lenkas.

Sausio 3 d. seniūnijos tarybininkai išrinko seniūną - J. Šeštoką. Nepatenkinti J. Š. išrinkimu, du kartu skundė policijai A. L., kad jis rinkikus neva papirkęs. A. L. buvo policijos ištardytas. Skundikai nieko nelaimėjo.

Dabar laukiama valsčiaus tarybos rinkimų. Tikimasi ir ten pravesti savus žmones, susipratusius lietuvius.

T—kas.

Miežionėliai, Švenčionių valsč. *Arbatėlė.* Švenčionėlių parapijos lietuvių naujųjų ir senųjų choristų susipažinimo ir kartu jų pirmojo pasirodymo proga, sausio 15 d. to choro vardu ir Juozo Dilio rūpesniu buvo surengta Miežionėliuose arbatėlė. Arbatėlėj dalyvavo vietos klebonas kun. Bazevičius, vargon. J. Subačius, 48 choro nariai ir kiti kviesti svečiai.

Chorui pradžioje sugiedojus prie stalo „Sveikas, Jėzau gimusis", ir „Gul šiandieną", klebonas pasakė trumpą įžangos žodį. Paskui choro vedėjas J. Dilys pažymėjo šios arbatėlės tikslą, choro sunkias sąlygas ir padėkojo visiems čia atsilankiusiems ir tiems, kurie prisidėjo rengiant arbatėlę aukomis ar darbu. Po to buvo sudainuota nemaža skambių liaudies dainelių. Arbatėlė užbaigta giesme „Marija, Marija".

Arbatėlė praėjo linksmoje ir jaukioje nuotaikoje.

Po arbatėlės (kitam sodžiaus gale) buvo bendri žaismai ir šokiai.

Reikia pažymėti, kad naujai sudarytas choras savo sutartinėmis dainomis visiems yra patikęs. Nežiūrint to, kad neturėdamas nei savo salės, nei gero partepiono bandymams, vis tik sugebėjo per trumpą laiką padaryti nemažą pažangą.

Svečias.

KRONIKA

Bus lietuviškas vakaras

Sausio 22 d. (sekmadienį) Vilniaus Lietuvių Amatininkų Draugija rengia lietuvišką vakarą, kuris įvyks Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje 19 val. 30 min. Bus vaidinama komedija „Senberniai".

Lietuvių Mokslo Draugijos Archyvas

Lietuvių Mokslo Draugijos archyve yra gana daug teismo bylų iš rusų laikų. Tose bylose yra apsčiai vertingos medžiagos lietuvių tautinio atgimimo gadynei tyrinėti. Tarp kita ko tenai yra ir rusų žandarų per kratas surinktoji medžiaga, kaip antai, jų rastosios per kratas knygutės, knygnešių fotografijos ir kt. Tenka sužinoti, kad tos bylos ketinama atiduoti lenkų valstybiniam archyvui Vilniuje.

Paskutiniu laiku tos bylos yra perkeltos iš Lietuvių Mokslo Draugijos patalpų į Vilniaus Lietuvių Švietimo „Ryto" Draugijos patalpas ir, minėto archyvo direktoriaus prašymu, Lietuvių Mokslo Draugijos valdinio kuratoriaus jos yra pertvarkytos ir surašytos.

Dar viena byla numarinta

„Aide" jau buvo rašyta, kad teismo tardytojas, neturėdamas nusikaltimo įrodymų, šiomis dienomis numarinęs yra M. Šlapelienės knygyno, kun. dr. A. Viskanto ir R. Bagdono bylas. Dabar tenka sužinoti, kad to paties teismo tardytojo sprendimu taip pat yra numarinta ir A. Rastenytės knygyno byla.

Pernai vasario mėnesį A. Rastenytės knygyne Miesto Storastijos ir policijos valdininkai buvo padarę kontrolę ir, paėmę visą eilę lietuviškų knygų, užantspaudavo du knygų sandėlius — vieną prie knygyno, kitą prie A. Rastenytės gyvenamojo buto. Tie sandėliai dar ir dabar yra užantspauduoti.

Ryšium su tuo pernai pavasarį knygyno savininkė ir jos padėjėja buvo ištardytos, ir byla nuėjo toliau. Nekantriai buvo laukta, kuo ta byla galės pasibaigti. Pagaliau, gauta pranešimas, kad ir ši byla esanti numarinta.

Girdėti M. Šlapelienė ir A. Rastenytė dabar darys žygius, kad būtų nuo jų knygynų sandėlių nuimti antspaudai, nes jau beveik metai, kai tie knygų sandėliai yra nevėdinti, ir gali sugesti žymi dalis juose esamų knygų.

Nuteista buvusi skaityklos vedėja

Kaip jau minėjome, šio mėn. 18 dieną Lydoje buvo svarstyta buvusios skaityklos Tusamonių kaime vedėjos Agotos Mackevičiūtės—Utkevičienės byla, kuri jai buvo sudaryta dar 1937 metais, paėmus iš jos keletą lietuviškų knygų. Byla sudaryta remiantis Baudžiamojo Statuto 93 ir 96 straipsniais.

Tą dieną Vilniaus Apygardos Teismas Lydoje nuteisė A. Mackevičiūtę—Utkevičienę 2 metams kalėjimo ir 5 metams atėmė jai pilietines teises.

Teko patirti, kad byla perduodama Vilniaus Apeliacijos Teismui.

Nuteistoji, kuri pernai buvo suimta, yra paleista už 2.000 auksinų kaucijos.

Lietuvių laimėtos bylos

— 1938 metų vasario mėnesį Vilniaus Lietuvių Sanitarinės Pagalbos Draugija iki tol jos laikomą Ligoninę Vilniuje išnuomojo D-rui Vytautui Legeikai. Sužinojusi apie tai, Vilniaus Miesto Storastija kreipėsi į Vilniaus Apygardos Teismą su skundu, kad tą nuomos sutartį panaikintų, nes esą ji sudaryta be vaivados leidimo. Vilniaus Apygardos teismas tą bylą svarstė 1938 m. spal'ų 21 d. ir Vilniaus Miesto Storastijos skundo nepatenkino, pripažindamas, kad tokiai nuomai sudaryti vaivados leidimas nėra reikalingas. Storastija padavė apeliacijos skundą, bet jį įteikė pavėluotai... Todėl Apygardos Teismas jos apeliacijos skundo nepriėmė. Storastija vėl kreipėsi į Apygardos Teismą prašydama, kad jos skundui įteikti būtų paskirtas naujas terminas, nes, esą, skundas buvęs vėlai įteiktas ne dėl storastos, bet dėl valdininko kaltės. Apygardos Teismas, trijų teisėjų sudėtyje Storastijos prašymą svarstė sausio 19 dieną. Po ilgų abiejų pusių ginčų teismas ir šį kartą Storastijos prašymą atmetė.

— Lydos apskrities storasta 1937 metais buvo nubaudęs piniginę bauda ir areštu Mantotų (Užbalio valsč.) „Ryto" skaityklos vedėją Viktoriją Jasiulytę - Valentukevičienę už tai, kad jį skaitykloje buvo pakabinusi tariamai menkesnėje vietoje ir mažesniuose rėmuose, negu kitus paveikslus, Respublikos Prezidento portretą. Nubaustoji apeliavo Vilniaus Apygardos Teisman, kuris 1937 m. spalio 14 d. taip pat teisiamąją nubaudė pinigine bauda ir areštu. Dėl šio sprendimo buvo paduotas kasacinis skundas Aukščiausiam Teismui Varšuvoje, kuris tą bylą peržiūrėjo ir šiomis dienomis Apygardos Teismo sprendimą panaikino, išaiškindamas, kad kaltinamosios veiksmuose nusikaltimo nebūta.

— Sausio 19 d. Vilniaus Apygardos teismas išnagrinėjo mokyt. A. Dundulio bylą, kurioje jis buvo kaltinamas tariamai demonstratyviu nepriėmimu karinių dokumentų. Kaltinimas teisme paaiškino, kad iš jo buvo paimta karinė knygutė ir po kurio laiko jam iš Švenčionių storastijos ji buvo sugrąžinta su pavarde ne „Dundulis", kokia buvo ir jo gimimo metrikuose, bet „Dundul". Todėl jis tos knygutės ir nepriėmęs. Teismas A. Dundulį išteisino.

Visas šias bylas gynė adv. A. Juknevičius.

Mirė A. Valterienė

Sausio 16 d. mirė Vilniuje plačiai žinomo siuvėjo Valterio žmona, a. a. Agota Valterienė. Sausio 20 d. velionė palaidota Rasų kapinėse.

Redakcijos atsakymai

Kalnėnui. Gali nusiųsti paskuti nio vienkart. žurnalo „Naujųjų Žodžių" leidėjui. „Lituanicos" adresas: Warszawa, Al. Jeruzolimskie 37—5.

Šviedriui. Žinia apie rinkimus pasinaudojome, įdėdami tik pačius rinkimų davinius. Kita žinia apie tardymą dabar skelbti būtų nepatranku. Reikėtų palaukti, kokie bus to tardymo vaisiai.

Svečiui. Viena dalis korespondencijos įdėta „Varpelin", kita bus „Aide" vėliau. Prašome ir toliau rašinėti.

Visa mylinčiam. Į paklausimą bus atsakyta „Ūkininke". Apie rinkimus jau buvo rašyta. Bet ir jūsų žinios mums vis dėlto svarbu turėti.

Ex—ui. Tamstos straipsnio pagrindinės mintys yra rimtos, pasakote daug tiesos, tačiau kai kur tamsta nukrypsti į kraštutinumus. Nešališkai galvojant negalima tvirtinti, kad visi to luomo žmonės yra blogi: esama blogų, nepavyzdingų, bet esama ir labai gerų daugeliu atžvilgiu pavyzdingų žmonių. Nors ir nebus įdėta, tačiau gerai padarei, kad tuo klausimu atvirai parodei savo nuomonę.

S. Tokim kampelis „Aide" galima būtų įvesti, bet jame turėtų būti liečiami kitokie dalykai, o ne tokie, kaip tamstos, kurie panašūs yra į paprastą korespondenciją. Bet vis dėlto mėginkite rašyti korespondencijas ir kitus dalykus. Vėliau pagalvosime ir apie tamstos siūlomas sąlygas.

Vytauto Didžiojo komiteto darbai

1930 metais, Vytauto Didžiojo metais, Kaune buvo įsteigtas Vytauto Didžiojo Komitetas, kurio veikimo tikslas buvo visame krašte ruošti Vytauto Didžiojo 500 metų jubiliejaus minėjimą ir atitinkamu būdu įamžinti Vytauto Didžiojo vardą. Vykdydamas savo uždavinius, komitetas Kaune pastatė Vytauto Didžiojo vardo kultūros ir Karo Muziejaus rūmus, kurių statybai išleista 2.082.037 litai. Tie pinigai buvo gauti iš valstybės iždo ir iš visame krašte surinktų aukų.

Šalia iškilmių organizavimo ir aukų rinkimo, Komitetas buvo paskelbęs konkursą parašyti grožinės literatūros veikalams, kuriuose būtų pavaizduota Vytauto Didžiojo žygiai ir jo asmuo. Konkurso dėka pasirodė A. Vienuolio istorinis romanas „Kryžkelės", V. Bičiūno draminis veikalas „Žalgiris", Minclovos „Daina apie sakalą" ir kt. Be to, buvo išleisti Vytauto Didžiojo medaliai, žetonai, paveikslai, kantata ir kt.

Komitetui atlikus visus darbus, dabar atitinkamu įstatymu jis bus likviduojamas.

— Buvęs „Lietuvos Aido" korespondentas Varšuvoje Val. Gustainis paskutiniu laiku yra to paties laikraščio korespondentu Paryžiuje. Dabar jis yra vėl išvykęs į Varšuvą, o iš ten vyks į Berlyną, Paryžių ir Londoną.

— Šiuo metu Lietuvos vyriausybė veda prekybos derybas su Čeko-Slovakija. Joms pasibaigus, bus vedamos tokios pat derybos su Olandija ir Prancūzija.

— Sausio 14 d. Kaune Lietuvos Gudų Švietimo Kultūros Draugijos dramatinė sekcija surengė vakarą. Vaidino dvi komedijas: „Pinsko bajorija" ir „Išgydė".

— Šiomis dienomis naujai atvykęs į Berlyną Lietuvos pasiuntinys ir įgaliotas ministras K. Škirpa Hitleriui įteiks savo įgaliojimo raštus.

— Dėl butų stokos iš Kauno iškeliami provincijon laikinai apsigyvenę svetimšaliai.

— Lietuvos vyriausybė nutarė iš Kauno iki administracinės linijos nutiesti naują plentą. Šioje pusėje plentas pradėta tiesti praėjusių metų vasarą.

KARAS ISPANIJOJE

Nacionalistai praneša, kad Katalonijos fronto šiaurėje ir centre eina atkaklios kautynės; čia jie stumiasi priekin. Pietinėje fronto dalyje nacionalistai valo kraštą nuo vyriausybininkų kariuomenės likučių; čia į jų rankas patenka nemaža belaisvių ir karo medžiagos.

Estramadūros fronte taip pat eina kautynės. Vyriausybininkų pranešimu, jie čia užėmė kelias naujas vietoves ir artinasi prie geležinkelio, kuris jungia šiaurės nacionalistų Ispaniją su pietine dalimi. Gen. Miacha pradėjo pulti nacionalistus ir Madrido fronte. Jo puolimas, kaip praneša nacionalistai, atremtas.

— Vyriausybininkai yra labai susirūpinę Katalonijos likimu. Jie jau evakuoja Barceloną, vyriausybė keliasi kitur, — dalis į Madridą, kita į Alikante.

— Ispanijos ambasadorius Londone praneše Anglijos vyriausybei, kad Italija pardavė gen. Franko 6 karo laivus. Jis prašė apie tai pranešti Nesikišimo Komitetui.

— Ryšium su nacionalistų laimėjimais Katalonijoje subruzdo kairieji gaivalai Anglijoje ir Prancūzijoje, reikalaudami įsikišti į naminį karą ir padėti vyriausybininkams. Anglijos vyriausybė tuojau pasisakė prieš tokį pasiūlymą, Prancūzijos vyriausybė po ilgesnio svyravimo prisidėjo prie Anglijos. Kairiųjų pasiūlymas bus dar svarstomas Prancūzijos parlamente. Jo nuomonė bus žinoma kiek vėliau.

PADĖKA.

Lietuvos Valstybėje mus globojusiam Vyriausiajam Komitetui, organizacijoms, chorams ir visai visuomenei už tėvišką rūpestingumą, brolišką nuoširdumą ir visokiariopą paramą tariame vilnietišką ačiū.

„VARPO" CHORAS.

Vilnius, 1939—1—12.

KINIJA TURI 240 DIVIZIJŲ

Kinai dabar jau nesigins, o pradės patys pulti japonus

Kinų liaudies politinės tarybos narys prof. Čangpenčinas, kuris atskrido iš Čiungkingo į Londoną per devynias dienas, Reuterio atstovui pareiškė, kad net, jei kinai negaus pagalbos iš užsienių, jie vis tiek yra tikri galų gale laimėsią.

Karas dabar yra įėjęs į antrą fazę. Pirmoji, defensyvinė fazė pasibaigė, paėmus Hankau. Antroji fazė, kuri jau prasidėjo, yra pasirengimo kontrofensyvai visame krašte fazė.

Kinija dabar turi apie 240 divizijų, kuriose yra po 10 000 karių. Per ateinančią kampaniją bus įvestas naujas kariavimo tipas, kurį būtų galima pavadinti erdvės ir greito judėjimo tipu. Nebus pozicinių mūšių ir frontų. Po visą kraštą pasklis gausios pajėgos, kurios savitarpyje susisieks kilnojamomis radijo stotimis. Jų tikslas bus nė valandėlei neduoti japonams ramybės. Profesorius pareiškė savo įsitikinimą, kad japonai neturi pakankamai karių, kad galėtų sėkmingai priešintis. Kinai vis daugiau įgyja karinio patyrimo. Jų tikslas — ne tik išvaryti japonus, bet ir sukurti naują valstybę.

Kieno tos bombos

Skaitytojai jau žino, kad paskutinėmis dienomis keliose Londono vietose buvo mestos bombos. Ryšium su tuo, anglų policija pasiryžo susekti, kas organizuoja pasikėsinimus ir kas juos vykdo.

Paskutinės žinios praneša, kad pasikėsinimus organizuoja airių respublikonų partija, kuri keršija už tai, kad anglai nenori atiduoti Airijai šiaurinės jos dalies Belfasto, kur gyvena daugumas anglų. Tačiau Airijos vyriausybė oficialiai pareiškė, kad ji nieko bendra neturi su pasikėsintojais ir dargi airių policija bendradarbiauja su anglų policija, norėdama susekti kaltininkus.

Atsargūs anglai ėmėsi visų priemonių apsisaugoti nuo tolimesnių pasikėsinimų ir tuo tikslu apstatė policija beveik visas viešas valdžios įstaigas. Be to, sustiprinta ir ministrų apsauga, o ypač stropiai saugomas premjeras Čemberlenas.

Vengrai prisitaikė prie vokiečių

„Aido" skaitytojus jau informavome apie Vengrijos prisidėjimą prie vadinamojo „Prieškomunistinio pakto". Ta proga buvo pažymėta, kad vengrai, prisidėdami prie minėto pakto, galutinai pateko vokiečių įtakon ir politinėn priklausomybėn.

Tai patvirtino ir Vengrijos užsienių reikalų ministro Csany atsilankymas Berlyne. Vengrijos užsienio politikos vairuotojas Berlyne kalbėjo su atsakingais Vokietijos politikais ir po to oficialiai buvo pranešta, kad abi valstybės užsienio politikoje yra visiškai nusistatymo ir dar labiau stengsis susiartinti.

Ministro Csaky kelionę į Berlyną neigiamai įvertina beveik visa prancūzų spauda. Pavyzdžiui, įtakingiausias Paryžiaus dienraštis „Temps" rašo, kad po šio vizito Vengrija pamažėl virsta Vokietijos vasaline valstybe.

×

Šia proga tenka pažymėti įdomus atsitikimas. Dabartiniam Vengrijos premjerui Imredy buvo prikišama, kad jis esąs žydų kilmės. Premjeras, norėdamas tuos priekaištus atremti, pateikė parlamentui savo giminės dokumentus, iš kurių paaiškėjo, kad jis yra ne žydu, bet vokiečių kilmės.

Atsiųsta paminėti

Naujos „Sakalo" knygos

P. Lapelis, **Kristupas Kolumbas.** Didysis jūrų romantikas. Jo gyvenimas, herojiški žygiai ir asmenybė. Prologas į Naujųjų amžių istoriją. Labai gausiai iliustruota. Didelio formato 328 psl. Lt 4 Sakalo leidinys.

Šiame veikale autorius ne tik plačiai aprašo šio garbingojo vyro — Kristupo Kolumbo gyvenimą, žygius, garbės pasiektą viršūnę ir jo tragediją, bet išsamiai nušviečia pažiūras į visatą prieš Kolumbą, Ferdinando ir Izabelės laikotarpį ir jų reikšmę, ir laikus po Kolumbo. Lengvas stilius, įdomus pasakojimas ir faktų sugretinimai, didi šio jūrų admirolo meilė tėvynei ir gausios iliustracijos vaikų ypačiai skaitytojui.

Lew Wallace. **Ben-Huras.** Iliustruotas ir paskutinis visame pasauly pagarsėjusio ir Lietuvoj plačiai skaitomo romano tomas. Išvertė ir komentarus parašė F. Neveravičius, Iliustruota, kaip ir pirmieji, kino filmos nuotraukom. „Jaunimo Bibliotekos" Nr. 4. 244 psl. Lt. 250. Sakalo leidinys.

Venancijus Ališas. **Sao bento varpai.** Lyrika. 96 psl. Visi eg zemplioriai gerame popieriuje. Lt 3.

Tolimo, autoriaus gyvenamo krašto. Pietų Amerikos gamtos egzotika, tėvynės nostalgija, žmogaus gyvenimo, jo laimės, džiaugsmo ir skausmo skambūs posmai puošia šio rinkinio puslapius.

Vanda Janavičienė. **Klajūnas** Apysaka mokyklinio amžiaus jaunimui. Su foto iliustracijomis kreidiniame popieriuje. 142 psl. Lt 250. Sakalo leidinys.

Šiame veikalėlyje autorė vaizduoja našlaičio berniuko vienos vasaros gyvenimą miške. Robinzoniška palapinė, draugas kiškelis, kiti miško gyventojai, susitikimas su eiguliu ir kitais žmonėmis—visa tai jaunąjį skaitytoją, mėgstantį nuotykius, patrauks ir suteiks gražaus pasiskaitymo.

Leonardas Žitkevičius. **Su tėvelio kepure.** Eilėraščiai mažiesiems. 64 psl. T. Valiaus spalvotos iliustracijos. Lt 2.50. Sakalo leid.

Šio rinkinio eilėraščiai skambūs, gyvi, pilni jumoro. Autorius puikiai pažįsta vaikų pasaulį — jų darbus, žaidimus, džiaugsmus. Lenktynės su šuneliu, laimė, užsidėjus tėvelio kepurę. Sekminių vainikai — tai temos, iš daugelio kitų, kuriais mažųjų poetas perduoda jiems suprantama poetine kalba — vaizdais ir jausmažodžiais. Tai viena gražiausių dovanų jaunesiems.

Jalu Kurek. **Gripas siaučia Napravoje.** Romanas, apdovanotas lenkų jaunųjų literatų premija. Išvertė F. Neveravičius. 310 psl. Lt 3.

Šis veikalas, stipriai literatūriškai parašytas, sukėlęs didelį dėmesį lenkų jaunojoje literatūroje vaizdžiais, realistiniais vaizdais piešia kaimo gyvenimą ir atidengia pasaulį, kuris sukrečia kiekviena skaitytoja.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius